

LOGIA WIARY I LOGIKA WIERZENIA

ks. Adam Olszewski

UPJP2, Copernicus Center

19.10.2012

John Henry Newman

(1801-1890)

- *An Essay in Aid of a Grammar of Assent* (1870);
polski tytuł *Logika Wiary*.
- Part I
  - Assent and Apprehension
  - 1. Modes of holding and apprehending Propositions
  - 2. Assent considered as Apprehensive
  - 3. The Apprehension of Propositions
  - 4. Notional and Real Assent
  - 5. Apprehension and Assent in the matter of Religion
- Part II
  - Assent and Inference
  - 1. Assent Considered as Unconditional
  - 2. Certitude
  - 3. Inference
  - 4. The Illative Sense
  - 5. Inference and Assent in the matter of Religion

Poglądy Newmana

- **Dwa pytania Newmana:**
- **Czy można wierzyć w to czego się nie rozumie?**
- **Czy można wierzyć w to co nie może być absolutnie dowiedzione?**

Poglądy Newmana

- Podział na wiarę i rozum nie pokrywa się z podziałem na wierzących i niewierzących, gdyż wiara nie sprowadza się do religii zaś rozum do nauki (agnostycyzmu).
- Newman określa wiarę i rozum jako wspólne i naturalne wszystkim *przyzwyczajenia umysłu* (*habits of mind*). Nawiązanie do Hume'a (przyczynowość), Johna Locke'a i Johna Stuarta Milla.

Poglądy Newmana

- Ujmowanie (apprehension) wg. Newmana to „intelektualna zgoda i przyjęcie idei lub faktu, który zawiera sąd” (“intelligent acceptance of the idea or of the fact which a proposition enunciates.,,).
- Można wierzyć o ile ktoś ujmuje to coś, nawet jeśli nie rozumie, jak np. naukę o Trójcy świętej.
- Rozróżnienie na ujmowanie (apprehension) oraz rozumienie.

Poglądy Newmana

- Rozróżnia pomiędzy wiarą (assent) i wnioskowaniem (wynikaniem) (inference).
- Wiara jest bezwarunkowa (nieuwarunkowana) wynikanie natomiast jest uwarunkowane tzn. opiera się na przesłankach (innych sądach) lub ideach i nie może istnieć samo przez się.

Poglądy Newmana

- Newman rozróżnia trzy typy wnioskowań
- A) formalne (logika)
- B) nieformalne – wniosek powstaje przez kumulację prawdopodobnych przesłanek.
- C) naturalne – kiedy człowiek w sposób prosty i natychmiastowy chwytą przesłanki i konkluzję (np. ogień i dym) .
- Dla Newmana logika ogranicza ludzkie myślenie do wąskich znaczeń w taki sposób, że przestaje ono pasować do rzeczywistego świata.

Poglądy Newmana

- *Illative Sense* (Arystoteles *Phronesis* gr., *prudentia* łac.), to zdolność umysłu ludzkiego do „domykania logicznej luki w praktycznej sytuacji i zgody na wiarę (assent)”.
- W konkretnym praktycznym życiu rozumowanie (wnioskowanie) czysto logiczne nie jest często możliwe. Dlatego domykamy prawdopodobne przesłanki dla uzyskania wniosku. Konkluzja (wniosek) jest właściwie pewny. *Illative Sense* jest podstawą do tego (własność umysłu?).

Postawy epistemiczne (intensjonalne)

- X jest przekonany, że A (jest prawdą)
- X wie, że A (jest prawdą) (wiedza K)
- (X uważa, że) powinno być A (deontyczna O)
- (X uważa, że) A jest możliwe (możliwość $M \diamond$)
- (X uważa, że) A jest konieczne (konieczność $L \square$).

Logika LB

Aksjomaty LB

- Ax1. A ; jeśli A jest tautologią KRZ;
- Ax.2. $BA \equiv BBA$;
- Ax.3. $\neg BA \equiv B\neg BA$;
- Ax.4. $B\neg A \rightarrow \neg BA$;
- Ax.5. $B(A \rightarrow C) \rightarrow (BA \rightarrow BC)$;
- Reguły: (MP) z A i $A \rightarrow C$ można wyprowadzić C ;
- (RB) z A można wyprowadzić BA . (Tokarz 1993)

Przykładowe tezy LB

- $\neg B(A \wedge \neg A)$
- $B(A \equiv C) \rightarrow (BA \equiv BC)$
- $(BA \vee BC) \rightarrow B(A \vee C)$
- $B(A \wedge C) \equiv (BA \wedge BC)$
- $BA \rightarrow \neg B\neg A$
- $[B(A \vee C) \wedge \neg BA] \rightarrow \neg B\neg C$
- $[B(A \vee C) \wedge B\neg A] \rightarrow BC$
- $B(A \rightarrow C) \rightarrow (B\neg C \rightarrow B\neg A)$
- $B(BA \vee BC) \rightarrow B(A \vee C)$
- $B(A \rightarrow C) \rightarrow B(BA \rightarrow C)$
- $B(BA \rightarrow A)$.

BIMODALNA LOGIKA WIERZENIA (LB')

- Mamy dwa operatory intensjonalne: B1 oraz B2. Odpowiednio zmieniamy definicję języka tej teorii LB'
- $B2A \rightarrow B1A$ (aksjomat)
- $(B1A \wedge B2C) \rightarrow B1(A \wedge C)$ (teza)
- $(B1A \vee B2C) \rightarrow B2(A \vee C)$ (aksjomat?)
- $B2B1A \rightarrow B1A$ (teza)
- $B2(A \rightarrow C) \rightarrow (B1A \rightarrow B1C)$ (teza)
- $B2A \rightarrow B1B2A$ (teza)
- $B2B1A \rightarrow B1B2A$ (aksjomat?)
- $B1B2A \rightarrow B2B1A$ (aksjomat?)

LOGIKA WIEDZY (K)

- [K] $K(A \rightarrow C) \rightarrow (KA \rightarrow KC)$
- [D] $KA \rightarrow \neg K\neg A$
- [T] $KA \rightarrow A$
- [4] $KA \rightarrow KKA$
- [5] $\neg KA \rightarrow K\neg KA$
- [.2] $\neg K\neg KA \rightarrow K\neg K\neg A$
- [.3] $K(KA \rightarrow KC) \vee K(KC \rightarrow KA)$
- [.4] $A \rightarrow (\neg K\neg KA \rightarrow KA)$

ZALEŻNOŚCI POMIĘDZY SYSTEMAMI

- $KT4 = S4$
- $KT4 + .2 = S4.2$
- $KT4 + .3 = S4.3$
- $KT4 + .4 = S4.4$
- $KT5 = S5$
- (Por. *Stanford Encyclopedia*)

OPERATOR WIERZENIA

- $WA := \neg KA \wedge B2A$
- Bóg zapłać za uwagę!!